1 - казус

"Билол Бахт" МЧЖ мижозлар билан ишлаш менеджери сифатида ишга қабул қилинган Г.Наврўзова билан 4 ойлик дастлабки синов муддати билан мехнат шартномаси тузилди. Орадан икки ой ўтгач, МЧЖ рахбари унинг мижозлар билан қўпол муомала қилаётганлиги сабабли кўплаб шикоятлар келиб тушаётганлигини асос қилиб кўрсатиб ойлик иш ҳақининг олтмиш фоизи микдорида жарима ҳамда қаттиқ ҳайфсан интизомий жазосини қўллади. Дастлабки синов муддатининг тўртинчи ойида, COVID-19 пандемияси пайтида МЧЖ раҳбари у билан меҳнат шартномасини бекор қилиб, унга меҳнат дафтарчасини олиб кетишини айтди.

Г.Наврўзова иш берувчининг ҳаракатлари ноқонуний эканлигини қуйидагилар билан асослади: биринчидан, дастлабки синов даврида корхона рахбари у билан тузилган меҳнат шартномасида менеджер лавозими учун тўланадиган иш ҳақининг ярмини тўлаш шартини киритганлигини, агар дастлабки синовдан муваффақиятли ўтса тўлиқ миқдорда ҳақ тўлаш лозимлигини, белгиланган давр ичида касал бўлиб қолса унга меҳнатга лаёқатсизлик нафақаси тўланмаслиги билан боғлиқ шартларнинг киритганлигини айтиб ўтди. Шу билан бирга у иш берувчига ўзининг олти ойлик ҳомиладорлигини тасдиқловчи тиббий ҳулосани тақдим этди.

Иш берувчи ходимнинг хеч бир важини тингламасдан, хохлаган органига мурожаат қилиши мумкинлигини айтди.

Вазиятни амалдаги қонун хужжатлари нормалари асосида тахлил килинг.

Ушбу казусга жавоб ёзишдан олдин қуйидаги асосий муаммоларни аниқлаб оламиз.

- 1. Г.Наврўзова билан 4 ойлик дастлабки синов муддати билан мехнат шартномаси тузилиши.
- 2. Жарима ҳамда қаттиқ ҳайфсан интизомий жазосини қўллаш

3. МЧЖ рахбари у билан мехнат шартномасини бекор қилганлиги

Казусга жавоб:

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 13-моддасига мувофик "Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга кўра инсон, унинг хаёти, эркинлиги, шаъни, кадр-киммати ва бошка дахлсиз хукуклари олий кадрият хисобланади".

Демократик хукуқ ва эркинликлар Конституция ва қонунлар билан химоя қилинади.

Ўзбекистон Республикасида барча фукаролар бир хил хукук ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирки, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чикиши, эътикоди, шахси ва ижтимоий мавкеидан катъи назар, конун олдида тенгдирлар.

Дастлаб "Бахт Билол" МЧЖ томонидан мижозлар билан ишлаш менеджери сифатида ишга қабул қилинган Г.Наврўзова билан 4 ойлик дастлабки синов муддати билан тузилган мехнат шартномаси Мехнат кодексининг 72,73,74,моддалари талабларига риоя қилинган холда тузилган ёки тузилмаганлигини ўрганишимиз лозим. Мехнат шартномаси ваколати бор мансабдор шахс томонидан тузилганми, мехнат шартномаси ёзма шаклига риоя этилганми ёки йўклигини аниклашимиз лозим. Мехнат кодексининг 84-моддаси 2-қисмига кўра, дастлабки синовни ўташ хақида мехнат шартномасида шартлашилган бўлиши лозим. Бундай шартлашув бўлмаган такдирда ходим дастлабки синовсиз ишга қабул қилинган деб хисобланади. Мехнат шартномасида дастлабки синов муддати кўрсатилиб ўтилсагина ходимга нисбатан дастлабки синов қўлланилган бўлади. Дастлабки синов муддати Мехнат кодексининг 85-моддасига кўра уч ойдан ошиб кетиши мумкин эмас. Вақтинча мехнатга қобилиятсизлик даври ва ходим узрли сабабларга кўра ишда бўлмаган бошка даврлар дастлабки синов муддатига киритилмайди. Мехнат кодексининг 86-моддасига кўра дастлабки синов даври мехнат стажига киритилади. Мехнат кодексининг 86моддасига кўра дастлабки синов даврида ходимларга мехнат тўгрисидаги қонун хужжатлари ва корхонада ўрнатилган мехнат шартлари тўлик татбик этилади. Демак, оддий ходимларга қандай тартиб булса, дастлабки синовдаги ходимларга хам худди шундай тартиб-қоидалар қўлланилади. Дастлабки синовнинг ахамияти шундаки, унинг натижаси салбий бўлганда, яъни ходим белгиланган вазифаларни бажара олмаган тақдирда иш берувчи уни соддалаштирилган тартибда, яъни уч кун олдин ёзма равишда огохлантириб, у билан мехнат шартномасини бекор қилиши мумкин бўлади. Дастлабки синов муддати тугагач, иш берувчи факатгина умумий асосларда ходим билан мехнат шартномасини бекор қилиши мумкин бўлади. Умумий асосларга кўра эса иш берувчи ўз хохиши билан Мехнат кодексининг 100моддасидаги асослардан бири бўлмаса, ходимни ишдан бўшата олмайди. Иш берувчи факатгина дастлабки синов натижаси салбий эканлиги асоси билан бу даврда ходимни уч кун олдин ёзма равишда огохлантириб, у билан мехнат шартномасини бекор қилиши мумкин,фақатгина тарафларнинг келишуви билан ушбу муддат қисқартириш мумкин. Дастлабки синов ушбу кодекснинг 84-моддаси 3-қисмига кўра, қуйидаги ходимлар ишга қабул қилинганда иш берувчи уларга нисбатан дастлабки синов қўллашга хакли эмас:хомиладор аёллар; уч ёшга тўлмаган боласи бор аёллар;корхона учун белгиланган минимал иш жойлари хисобидан ишга юборилган шахслар (квоталанган иш ўринларидан борган шахслар); касб-хунар ўрта махсус, таълими ҳамда муассасаларининг олий ўқув юртларининг тегишли муассасасини тамомлаган кундан эътиборан уч йил ичида биринчи бор ишга кираётган битирувчилари; олти ойгача муддатга мехнат шартномаси тузилиб, ишга қабул қилинган ходимлар.

Казусдаги иш берувчи Билол Бахт МЧЖ фукаро Г.Наврўзова билан мехнат шартномасини синов муддати билан 4 ойга тузган, мехнат шартномасида конунда белгиланганга караганда кўпрок (уч ойдан ортик) синов муддати белгиланишига йўл кўйилмайди ва уч ой тамом бўлгач, канча муддат синов белгиланганлигидан катъи назар ходим синовдан ўтган

хисобланади,шу сабабли МЧЖ Г.Наврўзова синов муддатидан ўтган ходим сифатида мехнат шартномасида кўрсатилган муддат бўйича ишлаш хукуқига эгадир.

Казусдаги иккинчи холат МЧЖ рахбари Г.Наврўзовани устидан мижозлар қўпол муомлада бўлаётганлиги сабабли кўплаб шикоятлар тушаётганлигини асос қилиб кўрсатиб ойлик иш хаққининг 60 фоиз микдорда жарима ва қаттиқ ҳайфсан жазосини қўллаган. Ходим меҳнат интизомини бузиши деб бахоланадиган айбли хатти-харакатлари қуйидаги меъзонларга тўгри келиши керак: уч хатти-харакати хукукка хилоф бўлиши, яъни мехнат кодекси талабларини, ички мехнат тартиби коидаларини, интизом устави талабларини, хизмат (лавозим) йўрикномасини, мехнат шартномаси шартларини бузган бўлиши керак. Г.Наврўзова томонидан мижозларга қўпол равишда муомлада бўлмаслик хақида МЧЖ томонидан ишлаб чикилган ички мехнат тартиб коидаларида курсатилган булса ушбу холатда ундан тушунтириш хати олиниб унга интизомий жазо қўллаш мумкин ушбу ножуя хатти-харакат аниқланган вақтда иш берувчи ушбу холатни бир ой ичида қўллаши лозим. Интизомий жазо бериш муддатларига риоя қилинмаганлиги уни бекор бўлишига сабаб бўлади. Ходимни ойлик иш хаққини ўттиз фоизига қадар жарима интизомий жазо қўллаш мумкин айрим холларда жамоа шартномасида кўрсатилган бўлса эллик фоизига қадар хам қўллаш мумкин. МЧЖ ходим Г.Наврўзовани ойлик иш хаққидан олтмиш фоиз жарима ушлаб қолиш ва бир вақтнинг ўзида хам жарима ва қаттиқ хайфсан жазоси бериш холати қонунга зид деб хисоблайман. Ходимга мехнат интизомини бузганлиги учун факатгина битта интизомий жазо кўлланилади.

Меҳнат кодексида аввалги меҳнат қонунлари кодексидан фарқ қилиб, ҳайфсанни фақат битта тури кўзда тутилган ва "огоҳлантириш", "қаттиқ ҳайфсан" жазолари олиб ташланган.

Мехнат Кодексининг 181-моддасига асосан ходимга меҳнат интизомини бузганлиги учун иш берувчи интизомий жазо сифатида ўртача ойлик иш ҳақининг ўттиз фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда жарима

қўллаши мумкин. Ички мехнат тартиби қоидаларида ходимга ўртача ойлик иш ҳақининг эллик фоизидан ортиқ бўлмаган микдорда жарима солиш ҳоллари ҳам назарда тутилиши мумкин. Ходимнинг иш ҳақидан жарима ушлаб қолиш ушбу Кодекснинг 164-моддаси талабларига риоя қилинган ҳолда иш берувчи томонидан амалга оширилади.

Ходимни ойлик иш хаққини ўттиз фоизига қадар жарима интизомий жазо қўллаш мумкин айрим ҳолларда жамоа шартномасида кўрсатилган бўлса эллик фоизига қадар хам қўллаш мумкин.

Иш берувчи томонидан интизомий жазо қонунга асосланган холатда кўланилган ёки йўклигини аниклашимиз учун биз корхона ички мехнат тартиби қоидаларини, интизом устави талабларини, хизмат (лавозим) йўрикномасини, мехнат шартномаси шартларини ўрганишимиз лозим . Ходим хақиқатдан хам юқорида келтирилган хуқуқий меёрий хухужжатларда кўрсатилган қоидаларни қупол равишда бузса ва бу холат тегишли тартибда аниқланса, интизомий жазолар ишга қабул қилиш хуқуқи берилган шахслар (органлар) томонидан қўлланилади. Интизомий жазо қўлланилишидан аввал ходимдан ёзма равишда тушунтириш хати талаб қилиниши Ходимнинг тушунтириш хати беришдан бош тортиши унинг илгари содир кўжон килган хатти-харакати учун қўллашга тўсик бўла жазо олмайди.Интизомий жазони қўлланишда содир этилган ножўя хаттихаракатнинг қай даражада оғир эканлиги, шу хатти-харакат содир этилган вазият, ходимнинг олдинги иши ва хулк-атвори хисобга олинади.

Интизомий жазо бевосита ножуя хатти-ҳаракат аниқлангандан кейин, аммо бу хатти-ҳаракат аниқлангандан бошлаб, ходимнинг касал ёки таътилда булган вақтини ҳисобга олмасдан, узоғи билан бир ой ичида қулланилади.

Ножўя хатти-харакат содир этилган кундан бошлаб олти ой ўтганидан, молия-хўжалик фаолиятини тафтиш этиш ёки текшириш натижасида аникланганда эса, — содир этилган кундан бошлаб икки йил ўтганидан кейин жазони кўллаб бўлмайди. Жиноий иш бўйича иш юритилган давр бу муддатга кирмайди.

Интизомий жазо берилгани тўгрисидаги буйруқ (фармойиш) ёки қарор ходимга маълум қилиниб, тилхат олинади.

Казусдаги учинчи холат иш берувчи томонидан ходимни синов муддатини тўртинчи ойида Ковид-19 пандемия даврида мехнат шартномаси бекор қилиб мехнат давтарчасини олиб кетишини талаб қилганлиги холати асоссиз, чунки мехнат шартномасини иш берувчини ташаббуси билан бекор килиниши Мехнат кодексиннинг 100-моддаси билан тартибга солинган. Иш берувчи томонидан хар қандай мехнат шартномасини бекор қилиш учун асос бўлиши шарт асоссиз равишда ходим билан тузилган мехнат шартномасини иш берувчи томонидан бекор қилишга қонун йул қуймайди. Иш берувчи ходимни асоссиз равишда ишдан бўшатган ва уни ишдан бўшатиш бўйича огохлантирмаган. Ходимларнинг касаба уюшмаси розилиги олинмаган.

100-модда. Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш

Номуайян муддатга тузилган меҳнат шартномасини ҳам, муддати тугагунга қадар муддатли меҳнат шартномасини ҳам иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш асосли бўлиши шарт.

Куйидаги сабаблардан бирининг мавжудлиги мехнат шартномасини бекор қилишнинг асосли эканлигини билдиради:

- 1) технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (штати) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корхонанинг тугатилганлиги;
- 2) ходимнинг малакаси етарли бўлмаганлиги ёки соғлиғи ҳолатига кўра бажараётган ишига нолойиқ бўлиб қолиши;
- 3) ходимнинг ўз меҳнат вазифаларини мунтазам равишда бузганлиги. Аввал меҳнат вазифаларини бузганлиги учун ходим интизомий ёки моддий жавобгарликка тортилган ёхуд унга нисбатан меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатларда назарда тутилган таъсир чоралари қўлланилган кундан эътиборан бир йил мобайнида ходим томонидан

такроран интизомга хилоф ножўя харакат содир қилиниши меҳнат вазифаларини мунтазам равишда бузиш хисобланади;

4) ходимнинг ўз меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузганлиги.

Ходим билан тузилган меҳнат шартномасини бекор қилишга олиб келиши мумкин бўлган меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузишларнинг рўйхати:

ички меҳнат тартиби қоидалари;

корхона мулкдори билан корхона рахбари ўртасида тузилган меҳнат шартномаси;

айрим тоифадаги ходимларга нисбатан қўлланиладиган интизом ҳақидаги низом ва уставлар билан белгиланади.

Ходимнинг ўз меҳнат вазифаларини бузиши қўпол тусга эгалиги ёки эга эмаслиги ҳар бир муайян ҳолда содир қилинган ножўя ҳаракатнинг оғиренгиллигига ҳамда бундай бузиш туфайли келиб чиққан ёки келиб чиқиши мумкин бўлган оқибатларга қараб ҳал этилади;

- 5) ўриндошлик асосида ишламайдиган бошқа ходимнинг ишга қабул килиниши муносабати билан, шунингдек мехнат шартларига кўра сабабли мехнат ўриндошлик чекланиши ўриндошлар билан иши шартномасининг бекор қилинганлиги;
- 6) корхона рахбари, унинг ўринбосарлари, бош бухгалтер билан, корхонада бош бухгалтер лавозими бўлмаган такдирда эса, бош бухгалтер вазифасини амалга оширувчи ходим билан тузилган мехнат шартномаси мулкдорнинг алмашиши сабабли бекор килинганлиги. Мазкур асос бўйича мехнат шартномасини корхона мулк килиб олинган кундан бошлаб уч ой мобайнида бекор килишга йўл кўйилади. Ходимнинг вактинча мехнатта кобилиятсизлик даври, мехнат тўгрисидаги конунлар хамда бошка норматив хужжатларда назарда тутилган таътилларда бўлган вакти, узрли сабабларга кўра ишда бўлмаган бошка даврлари бу муддатга киритилмайди. (ЎзР 12.05.2001 й. 220-11-сон Конуни тахриридаги кисм)

Ходим вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик даврида ва меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатларда назарда тутилган таътилларда бўлган даврида меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга йўл қўйилмайди, корҳона бутунлай тугатилган ҳоллар бундан мустасно.

Юқоридаги асослар етарли бўлган такдирда иш берувчи мехнат шартномасини бекор қилиш хақида ходимни огоҳлантириш, огоҳлантириш муддатларига риоя қилиши,мехнат шартномаси бекор этилаётганда ходимларга бериладиган қўшимча мехнат кафолатлари эътиборга олиниши лозим деб хисоблайман.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди пленумнинг 1998 йилда қабул қилинган 12-сонли Пленум қарорида:

16. Иш берувчи ташаббусига кўра мехнат шартномасини бекор қилишнинг қонунийлигига оид низоларни ҳал қилишда судлар қуйидагиларни аниқлаши керак:

МК 100-моддасининг 2-қисмида белгиланган меҳнат шартномасини бекор қилишнинг қонунийлиги шартлари ва тартибига риоя этилганми;

ходим иш берувчи томонидан тегишли асосга кўра мехнат шартномасини бекор қилмоқчи бўлганлиги тўгрисида огохлантирилган (хабардор этилган)ми, бундай огохлантириш ёки хабар беришни талаб қилмайдиган МК 100-моддаси 2-қисмининг 5-банди бундан мустаснодир;

меҳнат тўғрисидаги қонунчилик ва бошқа норматив ҳужжатларда белгиланган иш берувчининг ташаббусига кўра меҳнат шартномасини ходимнинг вақтинча ишга қобилиятсиз ва таътил вақтида бўлган вақтларда бекор қилишга йўл қўйилмаслиги ҳақидаги МК 100-моддасининг 3-кисми талаблари инобатга олинганми, корхонани бутунлай тугатиш ҳоллари бундан мустаснодир;

алохида тоифадаги ходимлар билан мехнат шартномаларини бекор килишда конунларда белгиланган кушимча кафолатлар, жумладан, хомиладор ва уч ёшгача боласи бор аёллар билан иш берувчининг ташаббусига биноан мехнат шартномасининг бекор қилинишига йўл бутунлай тугатилиши холларида қўйилмаслиги, корхонанинг шартномасини бошқа ишга жойлаштириш шарти билан бекор қилиш (МК 237-моддаси 1-кисми) бундан мустаснодир; ўн саккизга тўлмаган шахслар билан фақат маҳаллий меҳнат органлари розилиги бўлганда мехнат шартномасини бекор қилиш мумкинлиги (МК 246-моддаси); касаба уюшмасига ёки бошқа вакиллик органига сайланган ва ишлаб чиқариш ишидан озод этилмаган хамда шу органларга сайланган ходимлар сайлангандаги ваколатлари тугагач, икки йил давомида махаллий мехнат олдиндан розилигини олмай туриб улар билан мехнат шартномасини бекор қилишга йўл қўймаслиги ва бошқалар хисобга олинганми;

Ходим у билан тузилган мехнат шартномаси менеджер лавозими учун тўланадиган иш хаққини ярмини тўлаш шарти билан тузилганлиги ва дастлабки синовдан тўлик ўтса ойлик иш хакки тўлик тўланиши кўрсатилган шарти хамда синов даврида бетоб бўлиб қолса мехнатга лаёқатсизлик даври нафақаси тўламаслик мехнатга лаёкатсизлик шарти нотўғри учун киритилганлиги,хомиладорлиги тўғрисидаги тиббий маълумотни ИШ берувчига тақдим этган бўлсада иш берувчи уни хомиладорлигини эътиборга органга олмасдан УНИ хохлаган мурожаат ЭТИШИ МУМКИНЛИГИНИ билдирганлиги туфайли иш берувчи томонидан ўз хукукларини поймол этилган деб хисоблайди. Мехнат кодексининг 86-моддасига кўра дастлабки синов муддати билан тузилган мехнат шартномаси ходимни дастлабки синов ишга қабул қилинганлиги унинг билан мехнат хукукларининг чекланишига ва мажбуриятларига таъсир этмайди. Дастлабки синов шарти билан ишга қабул қилинган ходим хам корхонанинг бошқа ходимлари учун белгиланган қушимча кафолат ва имтиёзлардан тулиқ фойдаланади, корхонада ўрнатилган тартиб-қоидаларга қатъий амал қилиши лозим бўлади. Ходимнинг хукукларини камситилишига йўл кўйлмайди, ходим мехнатга лаёқатсизлик даврида ходимга мехнатга лаёқатсизлик нафақаси тўланади. Мехнатга хақ тўлаш мехнат шартномасида ва жамоа шартномасида кўрсатилади. Мехнат кодексининг 16 моддасига асосан ходим ўз мехнати учун қонун хужжатларида мехнатга хақ тўлашни ягона тариф сеткасини биринчи разряди бўйича белгиланганидан кам бўлмаган микдорда хақ олиши лозим. Ходим иш берувчига хомиладор эканлиги хақидаги тиббий маълумотномани такдим этганида иш берувчи ходимни ўз ташаббуси билан ишдан бўшата олмайди.

154-модда. Мехнатга хақ тўлаш кафолатлари

Иш берувчи ўзининг молиявий холатидан қатъи назар, ходимга бажарган иши учун ҳақни белгиланган меҳнат ҳақи шартларига мувофиқ ушбу Кодекснинг 161-моддасида кўрсатилган муддатларда тўлаши шарт.

Меҳнат шартномасининг тарафлари келишуви билан белгиланган меҳнат ҳақи миқдори жамоа шартномаси ёки келишувида ўрнатилган миқдордан кам бўлиши мумкин эмас.

Иш ҳақи корхона фойда олиш-олмасликдан қатъи назар ходимларга бериладиган тўлов эканлиги билан ҳам ажралиб туради. Жамоа келишуви, бошқа локал актлар ёки меҳнат шартномасида белгиланган ходимнинг иш ҳақи олиш ҳуқуқи корхона ишлаб чиқаришда қандай натижага эришганлигидан қатъи назар талаб қилишга тегишли ва ўз вақтида тўланиши лозимдир.

Хулоса

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки ушбу казус бўйича иш берувчи Билол Бахт МЧЖ ходим Г.Наврўзовага нисбатан Мехнат қонунчилигидаги хуқуқий хужжатларга зид равишда иш кўрган. Чунки Билол Бахт МЧЖ Г.Наврўзовани ишга қабул қилишда дастлабки синов муддатини белгилаш бўйича Мехнат Кодексининг 85- моддасига зид равишда иш кўрган. Бундан ташқари Билол Бахт МЧЖ Г.Наврўзовани орадан икки ой ўтиб мижозлар билан қўпол равишда муносабатда бўлганлиги сабабли кўплаб шикоятлар тушаётганлигини важ килиб унга олтмиш фоиз микдорида жарима хамда қаттиқ хайфсан жазоси қўлаган. Бу ерда иш берувчи Мехнат Кодексининг 182-моддасига асосан интизомий жазо қўллаш тартибини бузган. Чунки 182модданинг 4-бандида хар бир ножўя хатти-харакат учун фақат битта интизомий жазо қўллаш мумкин деб кўрсатилган. Бундан ташқари иш берувчи ходимни ўз ташаббуси билан асоссиз равишда ишдан бўшатиб Мехнат кодексининг 100, 101, 102, 237-моддаси талабларин қўпол равишда бузган хисобланади. Бундан келиб чиқадики иш берувчи Билол Бахт МЧЖ ходим Г.Наврўзовага нисбатан мехнат хукукларини кўпол равишда бузган деб хисоблайман.

Ходим Г.Наврўзова ўз хукукларини тиклаш максадидасудга мурожаат килса суд уни манфаатлари бўйича уни ишга тиклаб,мажбурий прогуллар учун иш хакки ундириш,моддий ва маънавий зарарни ундириши, ходимнинг ойлик иш хаккидан асоссиз равишда ортикча ундирилган жаримани ундириши лозим деб хисоблайман.

Фойдаланилган адабиётлар руйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси

- 2. Ўзбекистон Республикаси Мехнат Кодекси
- 3. Ўзбекистон Республикаси Мехнат Кодексига шархлар
- 4.Олий суд Пленум қарорлари

Веб сайтлар:

1.www.lex.uz